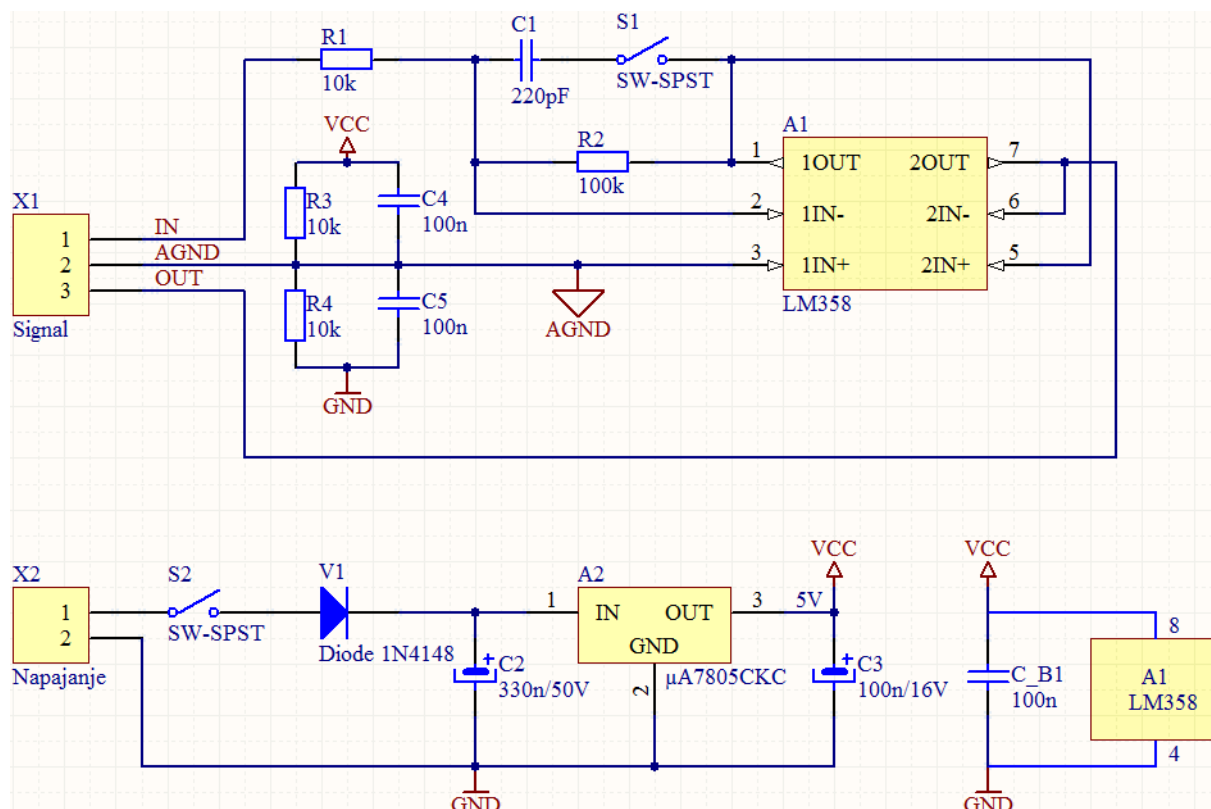

Zadatak: U okviru 1. laboratorijske vježbe potrebno je napraviti sljedeće:

- precrtati električnu shemu zadanu slikom 1, u skladu s detaljnim smjernicama izloženim u nastavku ovih uputa,
- kreirati korisničku biblioteku komponenta *Lab1.SchLib* u koju će se dodavati nove komponente i uključiti je u projekt. U njoj definirati vlastite komponente koje nedostaju u izvornim bibliotekama (npr. A1, C2 i C3 na slici 1),
- za svaku komponentu ispuniti informacije neophodne za realizaciju tiskane pločice i nabavku komponenta (*footprint*, dobavljač, kataloški broj, cijena, prema tablici 3),
- provesti provjeru ispravnosti električkog projektiranja (ERC, *electrical rule check*), ručno kreirati spojnu listu (*netlist*) i proučiti njen sadržaj.

Slika 1: Električna shema

Kreiranje projekta

1. Kreirati korisničku radnu mapu u kojoj će biti pohranjeni PCB projekti:
D:\Users\<ime_prezime>
2. Otvoriti novi PCB projekt (*File » New » Project » PCB Project*) i pohraniti ga u kreiranu korisničku mapu (*File » Save Project As...*) (pod nazivom *Lab1.PrjPcb*).
3. Dodati novu električnu shemu (*File » New » Schematic* ili desni klik na projekt u *Project Manager* panelu + *Add New to Project + Schematic*) i pohraniti je na disk pod nazivom *Labos1_2013.SchDoc*.

Podešavanje biblioteka

4. Na *Libraries* popisu uključiti sljedeće biblioteke u *Installed* popis (nalazi se pod *Libraries* panel » *Libraries » Installed*, a sadrži biblioteke komponenta koje su dostupne u svim otvorenim projektima:

Miscellaneous Devices.IntLib (\Library)

Miscellaneous Connectors.IntLib (\Library)

TI Power Mgt Voltage Regulator.IntLib (\Program Files\Altium\AD 10\Libraries\Texas Instruments\TI Power Mgt Voltage Regulator.IntLib)

Napomena: Ako *Libraries* panel nije vidljiv u traci uz desni rub monitora, uključiti ga pritiskom na *System » Libraries* (u statusnoj traci, u donjem desnom dijelu glavnog prozora).

Komponente koje se ne nalaze u dostupnim bibliotekama (tj. onima koje dolaze s instalacijom programskog paketa *Altium Designer*) potrebno je definirati u posebnoj, korisnički kreiranoj *SchLib* biblioteci.

Postupak dodavanja nove *SchLib* biblioteke u PCB projekt je sljedeći:

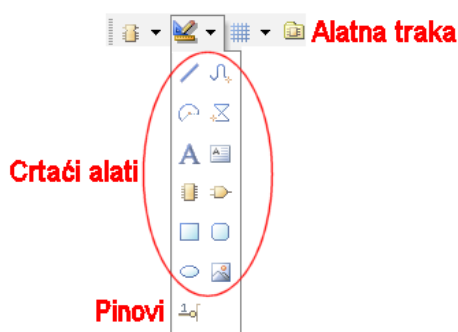
- desni klik na projekt u *Project Manager* panelu + *Add New to Project + Schematic Library* (u stablu projektne strukture pojavljuje se nova *SchLib* biblioteka),
- pohraniti novokreiranu biblioteku na disk (u datoteku *Lab1.SchLib*),
- u novoj biblioteci inicijalno postoji jedna komponenta *Component_1*. Naziv komponente promijeniti putem opcije *Tools » Rename component*,
- svaka druga nova komponenta dodaje se u biblioteku pozivom opcije *Tools » New Component*,

Korisnički definirana i sačuvana biblioteka *Lab1.SchLib* trebala bi se nalaziti na *Project* popisu (*Libraries* panel » *Libraries » Project*) koji sadrži biblioteke vezane isključivo uz trenutno aktivni projekt.

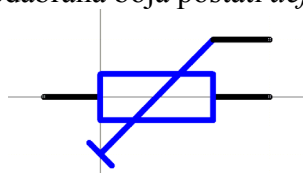
Definiranje vlastitih komponenta u novoj biblioteci za električnu shemu

Postupak crtanja nove komponente u biblioteci:

- komponenta se crta korištenjem “crtućih” alata (linija, pravokutnika, lukova i sl.) i pinova (najdonja ikona iz izbornika alata):

- **napomena:** sve komponente u *SchLib* editoru potrebno je crtati oko ishodišta koordinatnog sustava smještenog u sredini radnog područja,
- pinove komponente moguće je brzo postavljati korištenjem kratice *P + P* (Place + Pin),
- **napomena:** za vrijeme postavljanja pinova komponente, pritiskom na tipku *Tab*¹ mogu se dinamički uređivati *default* svojstva pinova za postavljanje, bez potrebe za stalnim ručnim otvaranjem dijaloga svojstava dvostrukim klikom na pin,
- posebno je korisno primijetiti *autoincrement* mogućnost, koja se odnosi na automatsko uvećanje numeričke vrijednost *Display Name*² i *Designator*³ polja pina; trenutne vrijednosti *Display Name* i *Designator* polja mogu se promijeniti u svakom trenutku pritiskom na tipku *Tab*.
- pozivom opcije *View » Show Hidden Pins* mogu se prikazati ili sakriti *hidden* pinovi ili svojstva pinova kojima je uključeno svojstvo *hidden*.
- električni neaktivni dijelovi komponente (prikazani plavom bojom) služe za definiranje grafičkog izgleda simbola i u pravilu se crtaju korištenjem linija i poligona. Ako linija ili poligon nisu prikazani plavom bojom (npr. crna boja je uključena po *defaultu*), potrebno je za vrijeme crtanja pritisnuti tipku *Tab* i zadati plavu boju (*color code: 229*); nakon toga će odabrana boja postati *default* za sve nove objekte tog tipa,

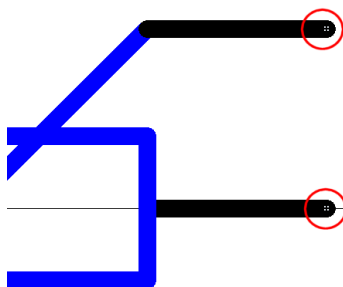
- kod crtanja grafičke reprezentacije simbola, najčešće je podrazumijevani *snap grid* (iznosa 10) pregrub i stvara probleme za crtanje finih detalja u prikazu električnog simbola. Pritiskom na tipku *G* moguće je jednostavno ciklički mijenjati *snap grid* u rasponu 1-5-10. Radi lakšeg povezivanja komponenata na shemi poželjno je električki aktivne dijelove pina (kraj s četiri bijele točkice) postaviti na točke kojima su *x* i *y* koordinate djeljive s 10, tj. korištenjem *snap grid* 10. Grafički prikaz simbola komponente (sve što nisu pinovi) se može crtati na bilo kojem gridu.

Napomena: Vrlo je bitno uočiti da pinovi nisu simetrični objekti, odnosno da se električki aktivni dio (s kojim se može povezati putem *wire* objekta) nalazi na onom kraju pina gdje se vide četiri bijele točkice:

¹ Pritiskom na tipku *Tab* za vrijeme postavljanja bilo koje komponente ili njenog dijela na shemu ulazi se u *Properties* izbornik te komponente, odnosno dijela komponente. Ovo svojstvo se može koristiti u svim vrstama datoteka (*Sch*, *SchLib*, *Pcb*, *PcbLib*).

² *Display Name* polje služi za upisivanje niza znakova (stringova) koji korisniku olakšava razumijevanje funkcije pojedinog priključka. U to polje se obično upisuju oznake iz *datasheeta* komponente. Ovo polje se NE prenosi na tiskanu pločicu.

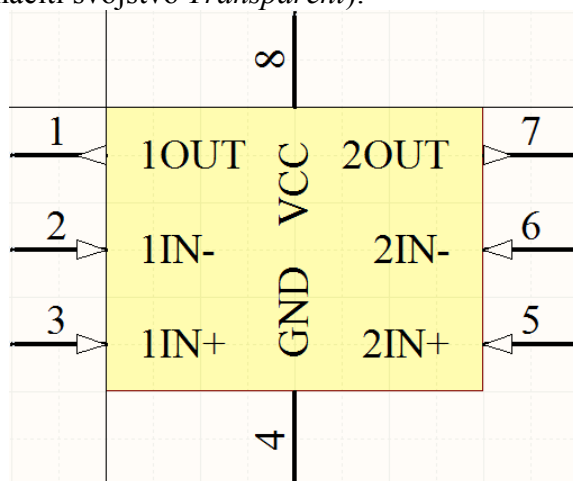
³ *Designatori* pinova komponenti se numeriraju redom od 1 na više (dakle, ne od 0 ili nekog drugog broja), jer se *Designator* komponente sa sheme povezuje s istim *Designatorom* na *footprintu* komponente.

Ako se pin zarotira za 180°, povezivanje komponente na električnoj shemi neće biti ispravno provedeno!

5. Crtanje korisnički definirane komponente LM358 (dvostruko operacijsko pojačalo) u vlastitoj datoteci *Lab1.SchLib*.

- za njeno crtanje potrebno je koristiti naredbe *Place rectangle* i *Place pin* iz trake “crtaćih” alata (detaljne upute za crtanje komponenata mogu se naći pod točkama 30 i 31 ovih uputa),
- simbol komponente za električnu shemu koji je potrebno nacrtati prikazan je sljedećom slikom (da bi se vidjeli nazivi pinova potrebno je pozvati naredbu *Edit » Move » Send To Back* i kliknuti na žuti pravokutnik, ili u *Propertiesima* žutog pravokutnika označiti svojstvo *Transparent*):

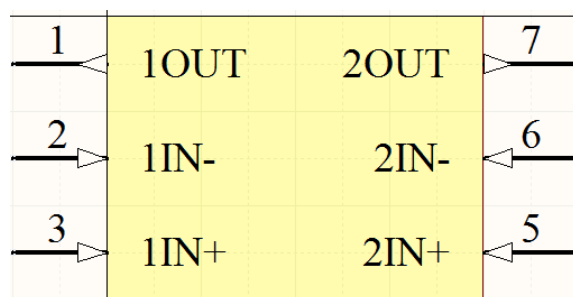

Uređivanje svojstava pinova komponente LM358:

- polja *Designator* je potrebno ispuniti tako da imaju **jedinstvenu numeraciju** (važno za ispravno generiranje spojne liste⁴), prema prethodnoj slici,
- u *Name* polje upisati oznake sa slike (1OUT, 1IN-, 1IN+, ...),
- poželjno je skratiti izvode integriranih sklopova (parametar *Length*) na duljinu 20, radi manjeg zauzeća površine simbola na električnoj shemi,
- postaviti ispravni električni tip pina (*Electrical Type*). U ovom slučaju pinovi 2, 3, 5 i 6 su tipa *Input*, pinovi 1 i 7 su *Output*, a pinovi 4 i 8 tipa *Power*.
- uključiti svojstvo *hidden* za pinove tipa *Power*. Da bi se *hidden* pinovi ispravno povezali na odgovarajuću mrežu u spojnoj listi, potrebno je u polje *Connect To* upisati ime mreže na koju se trebaju spojiti (u ovoj shemi to su VCC i GND).

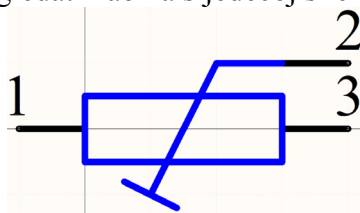
U *Tools » Component Properties* postaviti *Default Designator* u “A?”. Spremiti komponentu pod nazivom LM358 (*Tools » Rename component*). Gotova komponenta LM358 bi trebala izgledati kao na sljedećoj slici:

⁴ Generiranje spojne liste objašnjeno je u točki 29 ovih uputa.

6. Crtanje korisnički definirane komponente "Trimmer".

- nacrtati tri pina tipa *Passive* duljine 10,
- nacrtati simbol otpornika plavom bojom (*color code*: 229),
- komponenta bi trebala izgledati kao na sljedećoj slici:

- isključiti vidljivost polja *Name* i *Designator*,
- postaviti *Default Designator* u "R?",
- spremi komponentu u biblioteku pod nazivom "Trimmer".

Postavljanje komponenata na električnu shemu

7. U *Document Options* izborniku sheme (kratica: D, O) prije dodavanja prve komponente na shemu postaviti sljedeće postavke mreže (grida): *Snap Grid* 5, *Visible Grid* 10, *Electrical Grid Range* 3.

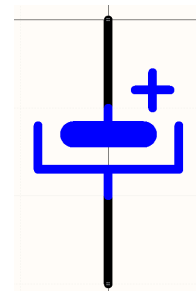
8. Prilikom crtanja električne sheme odabrati sljedeće komponente:

Tablica 1: Opis komponenata na električnoj shemi

Oznaka	Biblioteka	Komponenta
A1	Lab1.SchLib	LM358
A2	TI Power Mgt Voltage Regulator.IntLib	μA78L05CKC
V1	Miscellaneous Devices.IntLib	Diode 1N4148
R1, R2, R3, R4	Miscellaneous Devices.IntLib	Res2
C1, C4, C5, C_B1	Miscellaneous Devices.IntLib	CAP
C2, C3	Miscellaneous Devices.IntLib	Elko
X1	Miscellaneous Connectors.IntLib	Header 3
X2	Miscellaneous Connectors.IntLib	Header 2
S1, S2	Miscellaneous Devices.IntLib	SW-SPST

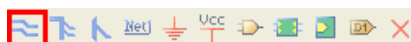
Napomena: Komponente se prilikom postavljanja na električnu shemu mogu rotirati pritiskom na *Space*, a zrcaliti pritiskom na *x* i *y* tipke. *Ctrl* + *Mouse wheel* omogućava brzo *zoomiranje*, a *Shift* + *Mouse wheel* omogućava pomicanje sheme lijevo-desno. Pritiskom na tipku *z* pojavljuje se *Zoom pop-up* izbornik (drugim pritiskom na početno slovo opcije iz izbornika pokreće se odabrana opcije, npr. *z* + *a* = *Zoom* + *All* – odabir mjerila prikaza koje obuhvaća sve objekte na električnoj shemi).

9. Crtanje korisnički definirane komponente "Elko" (simbol elektrolitskog kondenzatora prema IEC preporukama).
- nacrtati dva pina tipa *Passive* duljine 10, i to pin s *Designatorom* 1 gore, tj. uz oznaku „+“,
 - nacrtati simbol kondenzatora plavim linijama (*color code*: 229),
 - komponenta bi trebala izgledati kao na slici desno,
 - isključiti vidljivost polja *Name* i *Designator*,
 - postaviti *Default Designator* u "C?",
 - spremiti komponentu u biblioteku pod nazivom "Elko".

Povezivanje komponenata

10. Za povezivanje komponenata koristiti *Wire* alat:

11. Postaviti *Power portove* (mreže napajanja) VCC i GND:

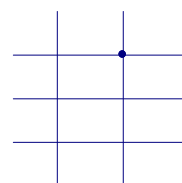
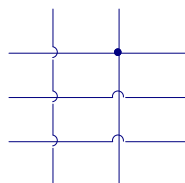
12. Provjeriti da li će se skriveni priključci napajanja integriranog sklopa A1 ispravno povezati s mrežom napajanja VCC i GND kod kompajliranja projekta:

- Dvostruki klik na A1, uključiti opciju *Show All Pins on Sheet (Even if Hidden)*, isključiti opciju *Lock Pins*,
- Provjeriti da li su pinovi napajanja povezani na mreže VCC i GND,
- Nakon provjere sakriti pinove napajanja (isključiti *Show All Pins on Sheet*, uključiti *Lock Pins*).

13. Rasporediti komponente i povezati ih u skladu s predloškom električne sheme na slici 1.

14. Obratiti pažnju na sljedeće detalje:

- Za *Power portove* VCC i GND koristiti različite simbole (vidi sliku 1).
- Prilikom povezivanja korištenjem *Wire* objekata paziti na križanja i povezivanje žica:

Mjesta gdje se dvije žice spajaju moraju biti označena *Junction* simbolom (malim ispunjenim kružićem), dok na mjestima gdje jedna žica prelazi preko druge tog simbola ne smije biti (dva načina ispravnog prikaza takvih mjesta mogu se vidjeti na gornjim slikama, a vrsta prikaza određuje se putem opcije *DXP » Preferences » Schematic » General » Display Cross-Overs*).

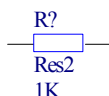
Preporuča se isključiti opciju *Optimize Wires & Buses* (*DXP » Preferences » Schematic » General » Optimize Wires & Buses*) da se izbjegne „pametno“ ožičavanje koje stvara probleme prilikom povezivanja.

- c. Odabir ispravnog *Part numbera* kod multi-part komponenti (vidi točku 30) može se mijenjati ili u dijalogu svojstava komponente ili korištenjem opcije *Edit » Increment Part Number*.

Označavanje komponenata

15. Oznake komponenata na električnoj shemi definiraju se u polju *Designator*, a nazivna vrijednost ili oznaka integriranog sklopa u *Comment* (u dijalogu svojstava komponente, koji se dobije dvostrukim klikom na komponentu).

Napomena: Prilikom postavljanja pasivnih komponenata na električnu shemu bit će vidljiva tri polja: *Designator*, *Comment* i parametar *Value*, npr za otpornik:

R? (podrazumijevani *Designator*), Res2 (*Comment*), 1K (parametar *Value*)

Comment predstavlja informaciju o vrijednosti komponente koja se prilikom transfera dizajna prenosi preko spojne liste sa sheme na tiskanu pločicu, dok parametar *Value* predstavlja vrijednost komponente koja se koristi prilikom SPICE simulacije električnih mreža (ta se informacija **ne prenosi** u modul za projektiranje tiskanih veza!).

Za električnu shemu i za modul za projektiranje tiskanih pločica mjerodavno je **samo** polje *Comment* (u koje se upisuje vrijednost komponente), dok je parametar *Value* na shemi potrebno sakriti (isključiti *Visible* za parametar *Value* u dijalogu svojstava komponente).

Napomena (nije potrebno raditi kod izvođenja 1. laboratorijske vježbe!):

Ako se želi izbjeći vođenje dvostruke dokumentacije o vrijednostima pasivnih komponenata, a shemu projektirati tako da bude spremna za SPICE simulaciju, potrebno je napraviti sljedeće:

- sakriti parametar *Value* (isključiti *Visible* za parametar *Value* u dijalogu svojstava komponente),
- u *Value* polje upisati vrijednost komponente (npr. 1k, 5k6, 3M3 i sl.),
- u *Comment* polje upisati “=*Value*” (direktiva da se vrijednost parametra *Value* automatski kopira u polje *Comment*),
- uključiti opciju *DXP » Preferences » Schematic » Graphical Editing » Convert Special Strings* (inače se na shemi neće prikazati npr. “1k“, već “=*Value*“)

Međutim, takav način crtanja električne sheme se ne preporuča, jer se u SPICE-u obično simulira ponašanje samo jednostavnijih električnih shema, dok se simulacija složenijih sustava rijetko koristi. Polje *Comment* mjerodavno je za unos tipa kod svih vrsta komponenti prilikom transfera električne sheme u modul za projektiranje tiskanih veza i generiranja sastavnice (*Bills of Material*, BOM), dok parametar *Value* postoji samo kod pasivnih komponenti i koristi se isključivo za SPICE simulaciju!

16. (*)⁵ Automatizirano označavanje komponenata moguće je obaviti korištenjem opcija *Tools » Annotate Schematics...* ili *Tools » Annotate Schematics Quietly...*

⁵ Točke u uputama na početku kojih se nalazi oznaka (*) korisno je pročitati, jer opisuju kako se neke radnje u Altium Designeru mogu lakše i brže obaviti, ali ne predstavljaju korake koji su nužni za izvođenje zadataka predviđenih na laboratorijskoj vježbi

Pažnja: anotacija komponenata može promijeniti raspored *partova* kod *multipart* komponenti, ako je djelomično ručno označavanje provedeno prije anotacije.

17. (*) Napredni postupci promjene svojstava većeg broja komponenti

Promjena svojstava većeg broja komponenti putem dijaloga svojstava klikanjem na svaku komponentu nije učinkovito rješenje. Bolje je koristiti neke naprednije mogućnosti koje nudi Altium Designer, kao što su *Sch List* i *Sch Inspector*. U nastavku će biti opisani postupci promjene svojstava komponenti korištenjem dva navedena pristupa.

18. (*) Selektiranje i maskiranje komponenti i opcija *Find Similar Objects*

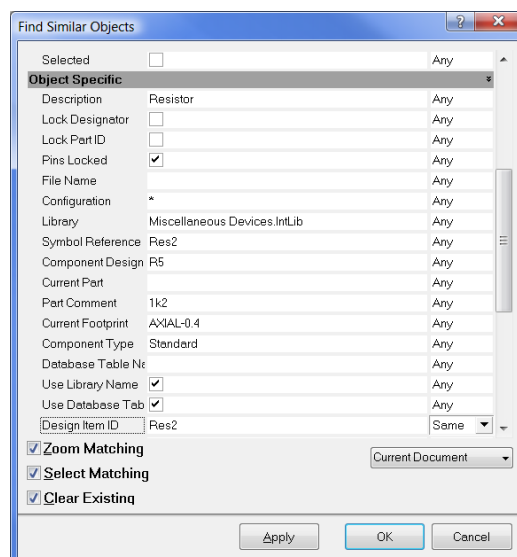
Za postupke istovremene promjene svojstava većeg broja komponenti (i drugih objekata) važno je najprije razumijeti postupke učinkovitog provođenja postupka **selekcije**. Također je važno razumijeti pojam **maskiranja (filtriranja)** objekata.

Selekcija grupe objekata na električnoj shemi može se obaviti na više načina:

- označavanjem pravokutnog područja mišem, na način uobičajen za standardne grafičke programske alate (**pažnja:** tada u selekciju ulaze raznovrsni objekti, ne samo npr. komponente, već i žice, *power portovi* i ostalo što se nađe unutar područja selekcije),
- shift* + lijevi klik na svaki objekt kojeg se želi uključiti u selekciju (*toggle selection*),
- pozivom opcije *Edit » Find Similar Objects* (ili *shift* + *F*). Ta je opcija izuzetno korisna kod rada s Altium Designerom i predstavlja najučinkovitiji način selektiranja većeg broja objekata prema korisnički zadanom kriteriju pretraživanja, pa će biti detaljnije ilustrirana na jednom primjeru.

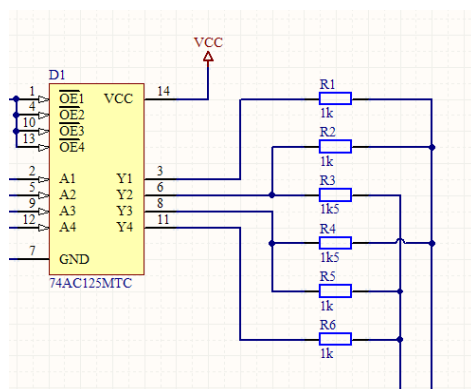
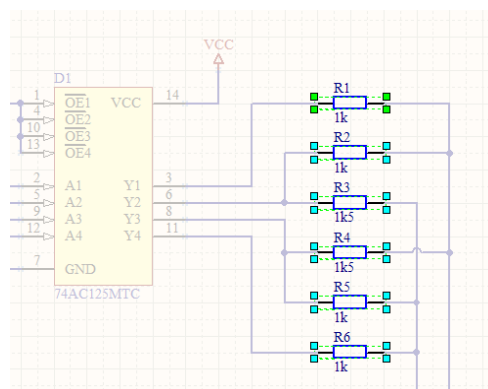
Primjer: selektiranje svih otpornika na slici 2:

- pozvati *Edit » Find Similar Objects*,
- kliknuti na neki otpornik (ciljni objekt),
- pojavljuje se dijalog kao na slici desno,
- ako se žele selektirati svi otpornici koji su identični odabranom (tj. ista izvorna biblioteka i zapis simbola u njoj), postaviti oznaku uz polje *Design Item ID* (Res2 u primjeru) na vrijednost *Same*,
- ako se u kriterij pretraživanja želi uključiti još jedan “AND” uvjet (npr. jednak parametar *Value*), uz odabrano polje također postaviti vrijednost *Same*,
- provjeriti da su uključeni *Select Matching* i *Clear Existing*,
- pritisnuti OK.

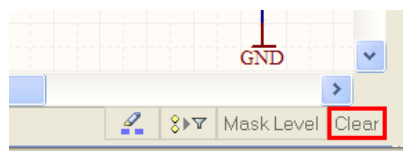

Rezultat je sljedeći:

- sve komponente koje odgovaraju uvjetu pretraživanja se **selektiraju**,
- sve komponente koje ne odgovaraju uvjetu pretraživanja se **maskiraju** u *Sch Editoru* (tj. prikazane su prigušeno (*dimmed*) – vidi sljedeću sliku).

prije *Find Similar Objects*poslije *Find Similar Objects*

- nad **selektiranim** objektima (oko kojih se pojavljuju maleni **pravokutnici**) moguće je provesti akcije tipične za selekcije, ali samo dok su ti objekti selektirani; objekti se deselektiraju jednostavnim klikom na prazno mjesto na shemi,
- **maskirani** objekti su prikazani prigušeno i privremeno su **nedostupni** za uređivanje (**napomena:** ti će objekti postati ponovno dostupni tek nakon što se klikne gumb *Clear* u donjem desnom kutu prozora!):

Maskiranje je vrlo korisna mogućnost kada je potrebno obaviti više složenih operacija nad nekom grupom objekata, pri čemu se želi postići da svi ostali objekti na električnoj shemi budu privremeno nedostupni (npr. radi lakšeg selektiranja mišem (da u selekciju ne ulaze objekti različitog tipa) i sl.).

Važno je uočiti da maskiranje i selektiranje **nisu** identične operacije!

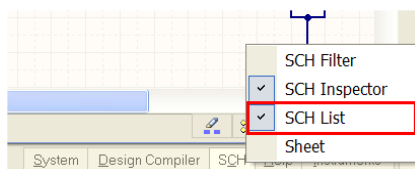
19. (*) Tablično uređivanje svojstava više komponenti putem *Sch List* panela

Sch List panel predstavlja tablicu **selektiranih** objekata (komponenti, žica, portova i sl.) u kojoj se prikazuju svojstva koja su **zajednička** svim objektima u selekciji.

Ako se, primjerice, u selekciji nalaze samo komponente, tada će se u tablici *Sch List* panela nalaziti sva zajednička polja za komponente (uključivo i polja *Designator* i *Comment* koja se mogu uređivati u toj tablici). Ako se uz komponente u selekciji nalaze i npr. žice (*wires*), tada polja *Designator* i *Comment* neće biti dostupna u tablici, jer ne pripadaju skupu svojstava žica! (to je problem ako se komponente selektiraju npr. jednostavnim obilježavanjem područja na shemi mišem).

Primjer: tablično uređivanje svojstava otpornika u *Sch List* panelu:

- selektirati sve nacrtane otpornike (najbolje korištenjem opcije *Find Similar Objects* ili putem *shift+lijevi klik* (sporije)),
- prikazati *Sch List* panel (ako već nije vidljiv) na sljedeći način:

- tablica u *Sch List* panelu izgleda (približno) ovako (ako se na prikazani način podesi raspored stupaca):

SCH List				
Edit selected objects from current document Include all types of objects				
Component Designator	Part Comment	Current Footprint	Library	Description
R1	1k	AXIAL-0.4	Miscellaneous Devices.IntLib	Resistor
R2	1k	AXIAL-0.4	Miscellaneous Devices.IntLib	Resistor
R3	1k5	AXIAL-0.4	Miscellaneous Devices.IntLib	Resistor
R4	1k5	AXIAL-0.4	Miscellaneous Devices.IntLib	Resistor
R5	1k	AXIAL-0.4	Miscellaneous Devices.IntLib	Resistor
R6	1k	AXIAL-0.4	Miscellaneous Devices.IntLib	Resistor
R7	3M3	AXIAL-0.4	Miscellaneous Devices.IntLib	Resistor
R8	4k7	AXIAL-0.4	Miscellaneous Devices.IntLib	Resistor
R9	22k	AXIAL-0.4	Miscellaneous Devices.IntLib	Resistor
R14	1k5	AXIAL-0.4	Miscellaneous Devices.IntLib	Resistor
R13	1k5	AXIAL-0.4	Miscellaneous Devices.IntLib	Resistor
R12	1k5	AXIAL-0.4	Miscellaneous Devices.IntLib	Resistor
R11	1k5	AXIAL-0.4	Miscellaneous Devices.IntLib	Resistor
R10	1k5	AXIAL-0.4	Miscellaneous Devices.IntLib	Resistor

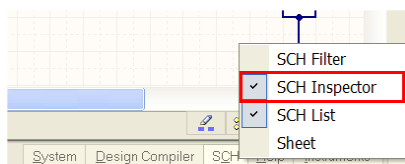
- sva prikazana polja mogu se uređivati izravno u tablici (npr. *Designator*, *Comment* i sl.); to je korisno kada se žele npr. tablično upisivati vrijednosti svih komponenata (npr. otpornika),
- desni klik + *choose columns* omogućava podešavanja stupaca (definiranje uključenosti i rasporeda stupaca).

Napomena: Parametri komponenata (kao npr. *Value*) **ne prikazuju** se u *Sch List* tablici (za njih je potrebno koristiti opciju *Tools » Parameters Manager* ili *Sch Inspector*).

20. (*) Uređivanje svojstava više komponenti putem *Sch Inspector* panela

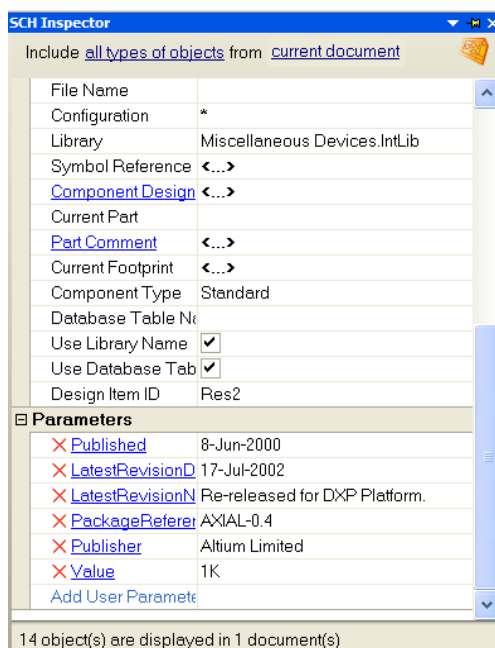
Sch Inspector panel omogućuje **istovremeno** mijenjanje nekog svojstva zajedničkog grupi **selektiranih** objekata (selektiranih na neki od ranije navedenih načina).

Sch Inspector panel može se uključiti na sljedeći način (ako već nije vidljiv):

Primjer: promjena *footprint* polja za sve selektirane otpornike.

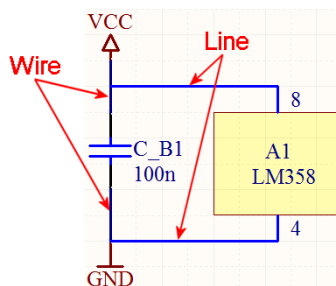
- neka je grupa otpornika selektirana na način kako je opisano uz opis funkcionalnosti *Sch List* panela,
- *Sch Inspector* panel ima (približan) izgled prikazan sljedećom slikom:

- u *Sch Inspector* panelu prikazuju se sva svojstva koja su **zajednička** za sve selektirane komponente (**ne prikazuju** se tablično svojstva pojedinačnih komponenata, za razliku od *Sch List* panela),
- prikazuju se vrijednosti koje su zajedničke svim selektiranim objektima (npr. *Design Item ID* = Res2), dok polja za koja vrijednosti nisu jednake svim selektiranim objektima imaju oznaku "<...>",
- ako se u polje s oznakom "<...>" upiše neka vrijednost (npr. AXIAL-0.4 za *Current footprint* polje), tada će **svi** objekti obuhvaćeni selekcijom poprimiti upravo upisanu vrijednost tog polja (tj. u prikazanom primjeru svi selektirani otpornici imat će *footprint* AXIAL-0.4) (**global change!**),
- za razliku od *Sch list* panela, preko *Sch Inspector*a mogu se uređivati i parametri komponenata.

Crtanje blokadnih kondenzatora

21. Blokadni kondenzatori integriranih sklopova obično se ne crtaju uz same komponente, već se prikazuju u izdvojenom dijelu električne sheme (prostor dolje desno na električnoj shemi na slici 1), npr.:

Postupak je sljedeći:

- nacrtati portove napajanja (*Power port* VCC i GND),
- dodati blokadne kondenzatore (100nF, keramika) i povezati ih s portovima napajanja korištenjem *Wire* objekata,
- pokraj svakog blokadnog kondenzatora označiti na koji se integrirani sklop odnosi korištenjem **crtaćih** alata (**linije** (ne žice!), tekstualnog komentara i pravokutnika),

- crtaćim objektima (*drawing objects*) može se pristupiti iz izbornika alata:

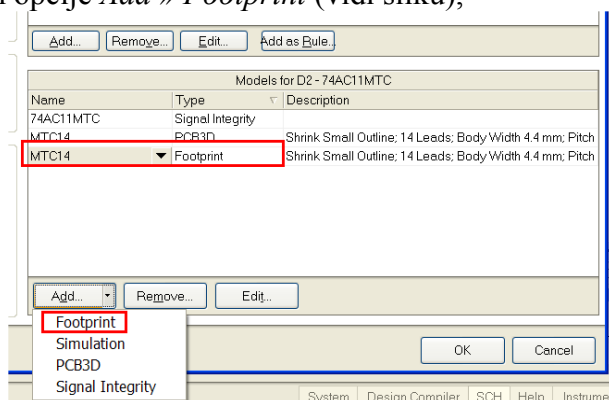

Uređivanje svojstava i informacija o komponentama

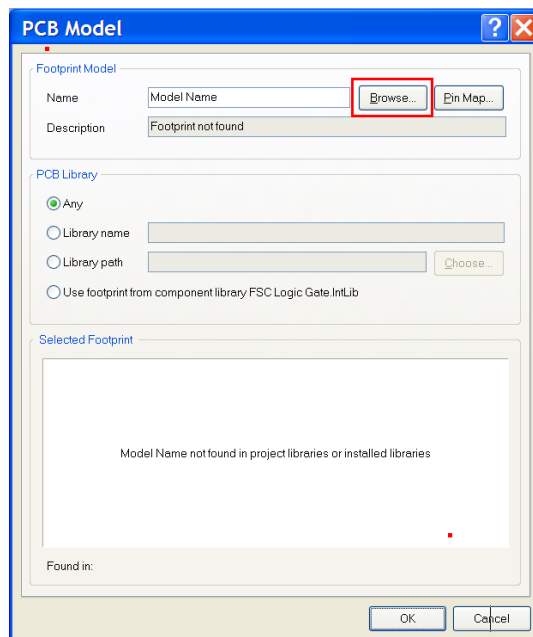
22. Odabir fizičke komponente za realizaciju tiskane pločice (*footprint*)

Postupak definiranja *footprinta* za **jednu** komponentu:

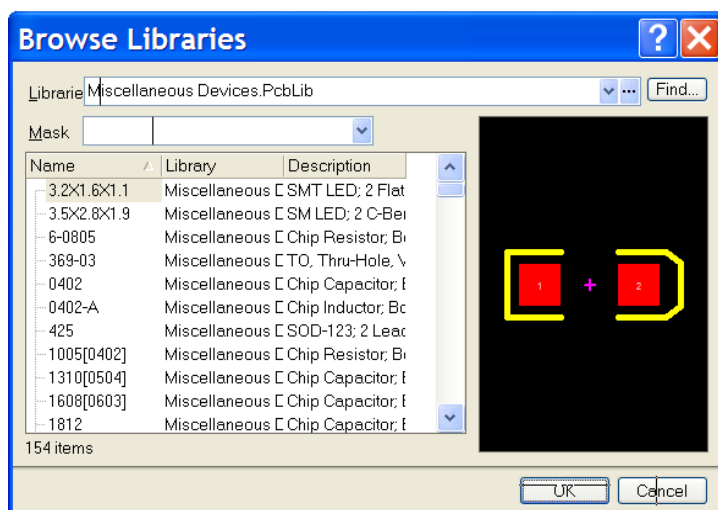
- dvostruki klik (dijalog svojstava komponente),
- ako za komponentu nije definiran *footprint* (u izvornoj biblioteci), novi *footprint* može se dodati putem opcije *Add » Footprint* (vidi sliku),

- pojavljuje se sljedeći dijalog:

- pritisnuti gumb *Browse*:

- pojavljuje se popis svih uključenih biblioteka s dostupnim *footprintovima* i popisi *footprintova* u svakoj biblioteci,
- u *Libraries* odabrati odgovarajuću izvornu biblioteku (*IntLib* ili *PCBLib*), a s liste odgovarajući *footprint*

Napomena: Voditi računa da *Designator* polje pina komponente na električnoj shemi mora odgovarati sadržaju *Designator* polja na lemnjoj točki (*pad*) PCB komponente (*footprint*).

Napomena: Definicije *footprintova* mogu se nalaziti u *.IntLib ili *.PcbLib bibliotekama. Instalirane *.PcbLib biblioteke nalaze se u mapi \Library\Pcb.

U ovoj laboratorijskoj vježbi sve komponente postavljene na električnu shemu prema ranijim naputcima (osim A1) koristit će već definirane *footprinte*.

23. (*) Korištenje *Footprint Managera* (*Tools » Footprint Manager*)

Promjena *footprinta* za više komponenata može se ubrzati korištenjem *Footprint Managera* (*Tools » Footprint Manager*).

Primjer: promjena *footprinta* AXIAL-0.4 u C0805⁶ za sve otpornike na shemi korištenjem *Footprint Managera*:

- pokrenuti footprint manager (*Tools » Footprint Manager*),
- selektirati otpornike u tablici (R1-R14) (*Shift + click* ili *Ctrl + click*),
- dok su otpornici selektirani, pritisnuti gumb *Add* i dodati *footprint* C0805:
 - o jedna je mogućnost pretraživanjem *.IntLib i *.PCBLib biblioteka, na način opisan u prethodnoj točki,
 - o druga je mogućnost ručno upisivanje **imena** *footprinta* (kao ASCII stringa, ako se unaprijed zna naziv *footprinta*), bez pretraživanja biblioteka PCB komponenti,
- novi *footprint* bit će dodan za sve selektirane komponente,

⁶ Iako uz *footprint* C0805 stoji opis „chip capacitor“, može se slobodno koristiti i za SMD otpornike, jer su istih fizičkih dimenzija!

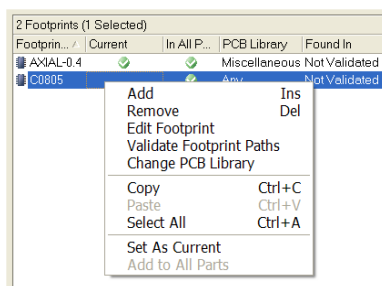
Component List

Drag a column header here to group by that column

21 Components (14 Selected)

Selected	Designat...	Comment	Current Footprint	Design Item ID	Part C...	Sheet Name
	C1	100n	RAD-0.3			1 Cijela_shema.SchDoc
	C101	100n	RAD-0.3			1 Cijela_shema.SchDoc
	C201	100n	RAD-0.3			1 Cijela_shema.SchDoc
	D1	74AC125MTC	MTC14			1 Cijela_shema.SchDoc
	D2	74AC11MTC	MTC14			3 Cijela_shema.SchDoc
	X1	Header 5	HDR1X5			1 Cijela_shema.SchDoc
	R1	1k	AXIAL-0.4			1 Cijela_shema.SchDoc
	R10	1k5	AXIAL-0.4			1 Cijela_shema.SchDoc
	R11	1k5	AXIAL-0.4			1 Cijela_shema.SchDoc
	R12	1k5	AXIAL-0.4			1 Cijela_shema.SchDoc
	R13	1k5	AXIAL-0.4			1 Cijela_shema.SchDoc
	R14	1k5	AXIAL-0.4			1 Cijela_shema.SchDoc
	R2	1k	AXIAL-0.4			1 Cijela_shema.SchDoc
	R3	1k5	AXIAL-0.4			1 Cijela_shema.SchDoc
	R4	1k5	AXIAL-0.4			1 Cijela_shema.SchDoc
	R5	1k	AXIAL-0.4			1 Cijela_shema.SchDoc
	R6	1k	AXIAL-0.4			1 Cijela_shema.SchDoc
	R7	3M3	AXIAL-0.4			1 Cijela_shema.SchDoc
	R8	4k7	AXIAL-0.4			1 Cijela_shema.SchDoc
	R9	22k	AXIAL-0.4			1 Cijela_shema.SchDoc
	H1	KPB-3025ESC				1 Cijela_shema.SchDoc

- za sve komponente definirati da je C0805 trenutno aktivan odabir *footprinta* (*Set As Current*):

- pritisnuti gumb *Accept Changes*⁷.

24. Za vježbu, promijeniti postojeće *footprintove* komponenata prema sljedećoj tablici, po uputama pod točkama 22 i 23:

Tablica 2: Opis *footprinta* komponenti na električnoj shemi prikazanoj slikom 1

Oznaka	Biblioteka	Footprint
A1	Lab2.PcbLib ⁸	DIP-8
A2	TI Power Mgt Voltage Regulator.IntLib	KC03
V1	Miscellaneous Devices.IntLib	DO-35
R1, R2, R3, R4	Miscellaneous Devices.IntLib	AXIAL-0.4
C1, C4, C5, C_B1	Miscellaneous Devices.IntLib	RAD-0.1
C2, C3	Capacitor Polar Radial Cylinder.PcbLib	CAPPR2-5x6.8
X1	Miscellaneous Connectors.IntLib	HDR1X3
X2	Miscellaneous Devices.IntLib	BAT-2
S1, S2	Lab2.PcbLib	Toggle

⁷ Promjene zadane u dijalogu *Footprint Managera* će se reflektirati na shemu tek nakon što se validiraju i prihvate ECO promjene (*Engineering change order*) nakon pritiska na gumb *Accept Changes*

⁸ *Lab2.PcbLib* je korisnički definirana biblioteka koja će se izraditi na sljedećim laboratorijskim vježbama.

Napomena: Brza promjena *footprinta* može se obaviti i preko *Sch Inspector*a, uz korištenje opcije *Find Similar Objects* (u određenim slučajevima to je bolji i brži način od korištenja *Footprint Manager*a).

Izrada sastavnice

25. Parametri komponentata

Svakom objektu u Altium Designeru mogu se dodijeliti korisnički definirani atributi (tzv. **parametri**). Primjerice, otpornici definirani u biblioteci *Miscellaneous Devices.IntLib* (komponenta *RES2*) ima sljedeće predefinirane parametre u izvornoj biblioteci:

Parameters for R9 - Res2			
Visible	Name	Value	Type
☐	LatestRevisionDate	17-Jul-2002	STRING
☐	LatestRevisionNote	Re-released for DXP Platform.	STRING
☐	PackageReference	AXIAL-0.4	STRING
☐	Published	8-Jun-2000	STRING
☐	Publisher	Altium Limited	STRING
☐	Value	1K	STRING

Neki novi parametar za komponentu može se dodati pritiskom na *Add* gumb u dijalogu svojstava komponente:

Polje *Name* u dijalogu koji se pritom pojavljuje označava **naziv** parametra (npr. “*Publisher*“ u gornjem primjeru), a *Value* njegovu **vrijednost** (npr. “*Altium Limited*“).

26. Korištenje *Parameter Manager*a (*Tools* » *Parameter Manager*)

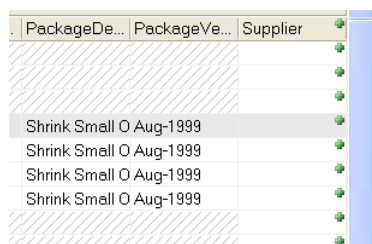
Parametri su posebno korisni npr. kod izrade sastavnice (*Bill of materials, BOM*). Kada se na električnoj shemi nalazi veći broj komponenti, ručno dodavanje i uređivanje parametara putem dijaloga svojstava komponenti nije učinkovito, već je bolje koristiti tablično sučelje *Parameter Manager*a.

Primjer: Dodavanje polja *Supplier*, *StockNo* i *Price* za sve komponente na električkoj shemi (za definiranje dobavljača, kataložkog broja i cijene svake komponente):

- pozvati opciju *Tools* » *Parameter Manager*; u dijalogu koji se pritom pojavljuje uključiti samo prikaz parametara komponenti (*checkbox* pokraj polja *Parts*),
- pojavljuje se tablica koja sadrži parametre svih komponenti na električnoj shemi (vidi sliku),

Parameter Table Editor For Project [LAB1_PCBPrj.PrjPcb]									
24 Objects - None Selected		User Parameters							
Object Type	Document	Identifier	LatestRevisi...	LatestRevisi...	PackageRe...	Published	Publisher	Value	Component...
Part	Cijela_shema.SchDoc C1		17-Jul-2002	Re-released f...	RAD-0.3	8-Jun-2000	Altium Limited	100pF	
Part	Cijela_shema.SchDoc C101		17-Jul-2002	Re-released f...	RAD-0.3	8-Jun-2000	Altium Limited	100pF	
Part	Cijela_shema.SchDoc C201		17-Jul-2002	Re-released f...	RAD-0.3	8-Jun-2000	Altium Limited	100pF	
Part	Cijela_shema.SchDoc D1		04-Mar-2005	Stylized 3D M...	MTCT14	17-Jul-2002	Altium Limited		Manufacturer L http://www
Part	Cijela_shema.SchDoc D2A		04-Mar-2005	Stylized 3D M...	MTCT14	17-Jul-2002	Altium Limited		Manufacturer L http://www
Part	Cijela_shema.SchDoc D2B		04-Mar-2005	Stylized 3D M...	MTCT14	17-Jul-2002	Altium Limited		Manufacturer L http://www
Part	Cijela_shema.SchDoc D2C		04-Mar-2005	Stylized 3D M...	MTCT14	17-Jul-2002	Altium Limited		Manufacturer L http://www
Part	Cijela_shema.SchDoc H1		17-Jul-2002	Re-released f...	AXIAL-0.4	8-Jun-2000	Altium Limited	1K	
Part	Cijela_shema.SchDoc R2		17-Jul-2002	Re-released f...	AXIAL-0.4	8-Jun-2000	Altium Limited	1K	
Part	Cijela_shema.SchDoc R3		17-Jul-2002	Re-released f...	AXIAL-0.4	8-Jun-2000	Altium Limited	1K	
Part	Cijela_shema.SchDoc R4		17-Jul-2002	Re-released f...	AXIAL-0.4	8-Jun-2000	Altium Limited	1K	
Part	Cijela_shema.SchDoc R5		17-Jul-2002	Re-released f...	AXIAL-0.4	8-Jun-2000	Altium Limited	1K	
Part	Cijela_shema.SchDoc R6		17-Jul-2002	Re-released f...	AXIAL-0.4	8-Jun-2000	Altium Limited	1K	
Part	Cijela_shema.SchDoc R7		17-Jul-2002	Re-released f...	AXIAL-0.4	8-Jun-2000	Altium Limited	1K	
Part	Cijela_shema.SchDoc R8		17-Jul-2002	Re-released f...	AXIAL-0.4	8-Jun-2000	Altium Limited	1K	
Part	Cijela_shema.SchDoc R9		17-Jul-2002	Re-released f...	AXIAL-0.4	8-Jun-2000	Altium Limited	1K	
Part	Cijela_shema.SchDoc R10		17-Jul-2002	Re-released f...	AXIAL-0.4	8-Jun-2000	Altium Limited	1K	
Part	Cijela_shema.SchDoc R11		17-Jul-2002	Re-released f...	AXIAL-0.4	8-Jun-2000	Altium Limited	1K	
Part	Cijela_shema.SchDoc R12		17-Jul-2002	Re-released f...	AXIAL-0.4	8-Jun-2000	Altium Limited	1K	
Part	Cijela_shema.SchDoc R13		17-Jul-2002	Re-released f...	AXIAL-0.4	8-Jun-2000	Altium Limited	1K	
Part	Cijela_shema.SchDoc R14		17-Jul-2002	Re-released f...	AXIAL-0.4	8-Jun-2000	Altium Limited	1K	
Part	Cijela_shema.SchDoc X1		17-Jul-2002	Re-released f...			Altium Limited		

- za dodavanje novog parametra (npr. *Supplier*) potrebno je napraviti sljedeće korake:
 - desni klik na tablicu parametara + *Add Column*,
 - napisati *Supplier* u *Name* polje i uključiti *Add to all objects*,
 - u novododanom stupcu pojavljuju se zelene oznake “+”:

- zelena oznaka “+” znači da parametar još uvijek **nije dodan** na električnu shemu (ali da će biti ako se prihvati ECO! (*Engineering Change Order*)),
 - pritisnuti gumb *Accept Changes*,
 - pritisnuti *Validate changes* i zatim *Execute changes*,
 - tek nakon toga je parametar *Supplier* dodan svim komponentama na električnoj shemi.
- postupak je potrebno ponoviti i za parametre *StockNo* i *Price*.

Sada sve komponente na električnoj shemi imaju dodane parametre *Supplier*, *StockNo* i *Price*. Upisivanje vrijednosti tih parametara može se obaviti:

- ručno (putem dijaloga svojstava komponente – sporo i neučinkovito!),
- putem *Sch Inspector*a (ali ne i *Sch Liste*! – tamo nisu dostupni parametri komponentata),
- korištenjem *Parameter Manager*a.

U tablici 3 nalaze se podaci za izradu sastavnice koje je potrebno dodati u shemu korištenjem *Parameter Manager*a ili *Sch Inspector*a. U nastavku će biti opisana oba pristupa.

Tablica 3: Sastavnica

Oznaka	Tip	Dobavljač	Kat. broj	Cijena [Kn]
A1	OpAmp LM358	Farnell	1459520	2,86
A2	UA7805CKCS	Farnell	1575574	3,84
V1	1N4148	Farnell	9843680	0,32
R1, R3, R4	10k	Farnell	1127905	0,07
R2	100k	Farnell	1127978	0,05
C1	220pF	Farnell	1694233	0,24
C2	330n/50V	Farnell	1902922	0,33
C3	100n/50V	Farnell	1902919	0,33
C4, C5, C_B1	100n	Farnell	1694101	0,26
X1	3-pinski konektor	Farnell	1925631	3,94
X2	2-pinski konektor	Farnell	2254692	3,40
S1, S2	Sklopka M2015SS1W01	Farnell	1357683	28,89

Dodavanje podataka za sastavnicu korištenjem **Parameter Managera**:

- pronaći redak u tablici parametara koji se odnosi na komponentu kojoj se žele promijeniti podaci za sastavnicu,
- unošenje vrijednosti: desni klik na odgovarajuće polje + *Edit* (npr. *Price*):

User Parameters					
Identifier	LatestRevisi...	LatestRevisi...	PackageRe...	Price	Published
Doc C1	17-Jul-2002	Re-released fr RAD-0.3			8-Jun-2000
Doc C101	17-Jul-2002	Re-released fr RAD-0.3			8-Jun-2000
Doc C201	17-Jul-2002	Re-released fr RAD-0.3			8-Jun-2000
Doc D1	04-Mar-2005	Stylized 3D Mc MTC14			17-Jul-2002
Doc D2A	04-Mar-2005	Stylized 3D Mc MTC14			17-Jul-2002
Doc D2B	04-Mar-2005	Stylized 3D Mc MTC14			17-Jul-2002
Doc D2C	04-Mar-2005	Stylized 3D Mc MTC14			17-Jul-2002
Doc H1					
Doc R1	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4		0.20 Kn	8-Jun-2000
Doc R2	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4			8-Jun-2000
Doc R3	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4			8-Jun-2000

- ako je istu vrijednost parametra potrebno unijeti više puta, najjednostavnije je odabrati ćeliju s parametrom, pritisnuti *Ctrl+Ins* (Copy), a zatim *Shift+Ins* (Paste) tamo gdje se želi kopirati vrijednost parametra,
- uz pritisnuti *Shift* + *strelica* (gore/dolje) može se selektirati više odredišnih ćelija:

hDoc R1	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4	0.20 Kn	8-Jun-2000
hDoc R2	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4	0.20 Kn	8-Jun-2000
hDoc R3	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4	0.20 Kn	8-Jun-2000
hDoc R4	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4		8-Jun-2000
hDoc R5	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4		8-Jun-2000
hDoc R6	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4		8-Jun-2000
hDoc R7	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4		8-Jun-2000
hDoc R8	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4		8-Jun-2000
hDoc R9	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4		8-Jun-2000
hDoc R10	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4		8-Jun-2000

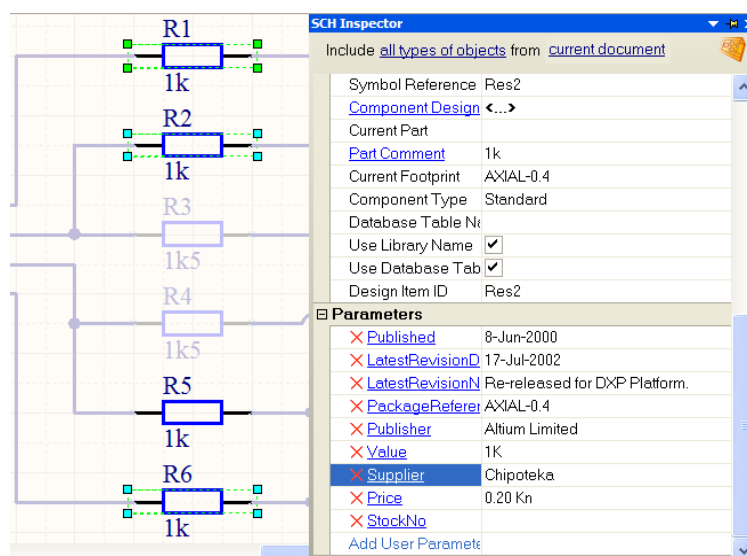
- *Shift* + *Ins* kopirat će vrijednost parametra iz izvorišne u ciljne ćelije:

R1	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4	0.20 Kn
R2	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4	0.20 Kn
R3	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4	0.20 Kn
R4	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4	
R5	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4	
R6	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4	0.20 Kn
R7	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4	0.20 Kn
R8	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4	0.20 Kn
R9	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4	0.20 Kn
R10	17-Jul-2002	Re-released fr AXIAL-0.4	0.20 Kn

- ponoviti postupak dok se ne unesu sve potrebne informacije za sastavnicu,
- pritisnuti gumb *Accept Changes* i prihvatiti ECO.

Dodavanje podataka za sastavnicu putem **Sch Inspector**a često može biti znatno učinkovitije od uređivanja tablice u **Parameter Manageru**:

- putem *Edit » Find Similar Objects* opcije odabrati sve istovrsne komponente za koje se žele unijeti identični podaci za sastavnicu (preporučljivo je da to budu komponente koje imaju istu vrijednost polja *Part Comment* i *Current Footprint*),
- npr. svim odabranim komponentama želi se za parametar *Supplier* upisati vrijednost "Chipoteka"; dovoljno je u **Parameters** okviru **Sch Inspector**a u polje parametra *Supplier* (koji je prethodno dodan svim komponentama korištenjem **Parameter Manager**a) upisati tekst "Chipoteka" i pritisnuti tipku *Enter*:

- u istom koraku mogu se u upisati i ostale potrebne informacije za sastavnicu (npr. za parametre *StockNo*, *Price*), bez potrebe za ponavljanjem cijelog postupka globalne selekcije komponenata.

Napomena: Nakon korištenja opcije *Edit » Find Similar Objects* putem gumba *Clear* resetirati filtriranje (maskiranje) komponenata na električnoj shemi, kako bi opet postale dostupne za uređivanje.

27. Generiranje sastavnice (*Bill of materials*, *BOM*)

Sastavnica se može generirati nakon unošenja informacija u odgovarajuće korisnički definirane parametre komponenata na električnoj shemi. Pozvati opciju *Reports » Bill of materials*:

- program će automatski generirati sastavnicu,
- potrebno je ručno uključiti parametre *Dobavljač*, *Kat. br.* i *Cijena* u tablični prikaz (iz *All columns* popisa, klikanjem na *checkbox* objekte u *Show* stupcu),
- primjer djelomično ispunjene sastavnice:

Designator	Comment	Footprint	Dobavljač	Kat. broj	Cijena	Quantity
A1	LM358	DIP-8	Farnell	1459520	2,86	1
A2	μA7805CKC	KC03	Farnell	1575574	3,84	1
C1	220pF	RAD-0.1	Farnell	1694233	0,24	1
C2	330n/50V	CAPPR2-5x6.8	Farnell	1902922	0,33	1
C3	100n/16V	CAPPR2-5x6.8	Farnell	1902919	0,33	1
C4, C5, C_B1	100n	RAD-0.1	Farnell	1694101	0,26	3
R1, R3, R4	10k	AXIAL-0.4	Farnell	1127905	0,07	3
R2	100k	AXIAL-0.4	Farnell	1127978	0,05	1
S1, S2	SW-SPST	Toggle	Farnell	1357683	28,89	2
V1	Diode 1N4148	DO-35	Farnell	9843680	0,32	1
X1	Signal	HDR1X3	Farnell	1925631	3,94	1
X2	Napajanje	BAT-2	Farnell	2254692	3,40	1

- sastavnicu je moguće pohraniti u MS Excel datoteku pritiskom na gumb *Export*.

Zadatak: Za električnu shemu kreirati sastavnicu i pohraniti je kao MS Excel i html datoteku.

ERC provjera

28. Provjera ispravnosti električnog dizajna (*Electrical rule check, ERC*)

Nakon uspješno provedenog unosa električne sheme, potrebno je **kompajlirati** dizajn. Kompajlirati se može ili cijeli projekt ili neki njegovi dijelovi (sheme, biblioteke, PCB datoteke i sl.). Postupak kompajliranja pokreće se pritiskom na desni gumb miša u *Project Explorer* panelu + *Compile*.

Prilikom kompajliranja električne sheme, provest će se, između ostalog, i sljedeći postupci:

- provjera ispravnosti električnog projektiranja (*Electrical rule check, ERC*),
- izgradnja hijerarhije (ako se koristi).

ERC pravila mogu se podešavati i provjeravati na razini projekta putem opcija *Project » Project Options » Error Reporting* i *Project » Project Options » Connection Matrix* (u pravilu, nije potrebno mijenjati *default* programske postavke).

Ukoliko se otkriju pogreške prilikom kompajliranja, otvorit će se *Messages* panel u kojem se mogu proučiti pogreške otkrivene prilikom ERC provjere. Tek nakon što se otkriju i uklone sve ERC pogreške, električna shema je spremna za transfer u modul za projektiranje tiskanih pločica (PCB modul).

Provjera spojne liste

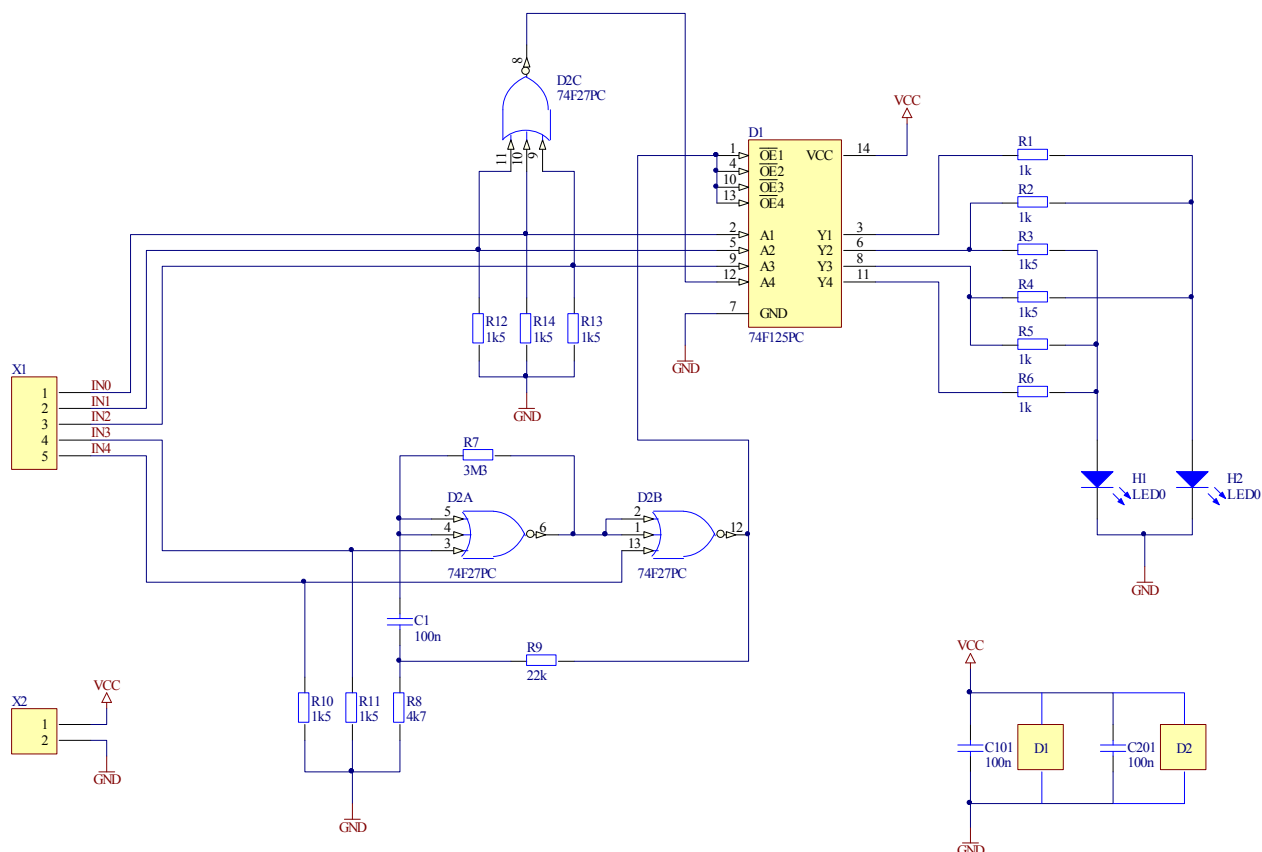
29. Ručno generiranje spojne liste (*netlist* datoteke)

Spojna lista predstavlja tekstualni opis električne sheme (u ASCII formatu) koji sadrži sve bitne informacije o električnoj shemi, u obliku razumljivom modulu za projektiranje tiskanih veza. Spojna lista generira se u pozadini postupka kompajliranja projekta, ali nije vidljiva osim ako se eksplicitno ne generira *netlist* (*.NET) datoteka. U spojnoj listi nalaze se sve informacije o komponentama i električnim vezama među njima.

Netlist datoteka za PCB projekt generira se pozivom opcije *Design » Netlist for Project » Protel* (pojavljuje se u čvoru projektnog stabla *\Generated\Netlist Files*.NET*) i može se u pregledati u običnom tekst editoru (dvostruki klik na generiranu datoteku).

Zadaci za vježbu⁹:

- kreirati novi PCB projekt u kojem će shema prikazana slikom 2 biti realizirana korištenjem hijerarhije (vidi naputke u zadnjoj točki ovih uputa),
- u biblioteci *Lab1.SchLib* napraviti alternativne verzije električnih komponenti D1 i D2; korisnički definirane komponente D1 i D2 postaviti u PCB projekt realiziran korištenjem hijerarhijskog pristupa.

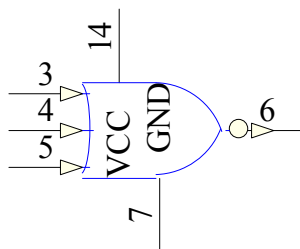

Slika 2: Električna shema

30. ()** Crtanje komponente 7427 (troulazna NILI vrata, *multipart* komponenta)

Postupak crtanja *multipart* komponente 7427 je sljedeći:

- dodati novu komponentu u *SchLib* biblioteku (putem opcije *Tools » New Component*),
- promijeniti ime komponente (korištenjem opcije *Tools » Rename component*) u 7427,
- nacrtati *part 1* (korištenjem linija, pinova i lukova); izgled komponente je sljedeći:

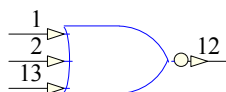

⁹ Zadaci za vježbu mogu se napraviti i kod kuće, u slučaju da ne bude dovoljno vremena na laboratorijskim vježbama

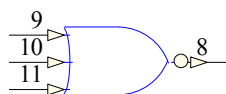
- **napomena:** prilikom crtanja grafičkog prikaza simbola korisno je isključiti snap grid (tj. pritiskom na *G* tipku promijeniti snap grid na vrijednost 1); međutim, pinove je poželjno postavljati na grubljem snap gridu (10), radi lakšeg povezivanja na el. shemi!
- za pinove unijeti sljedeće informacije:

Designator /visible	Display name /visible	Connect to	Type	Hide
3/da	/ne		input	ne
4/da	/ne		input	ne
5/da	/ne		input	ne
6/da	/ne		output	ne
14/da	VCC	VCC	power	da
7/da	GND	GND	power	da

- **napomena:** informacije o pinovima mogu se brzo uređivati korištenjem *Sch List* i *Sch Inspector* panela,
- za pin 6 zadati “outside edge = DOT” (oznaka logičke negacije na izlazu),
- dodati novi *part* putem opcije *Tools » New Part*,
- nacrtati *part 2* (preporučljivo napraviti *Copy-Paste* postojeće definicije *part 1*):

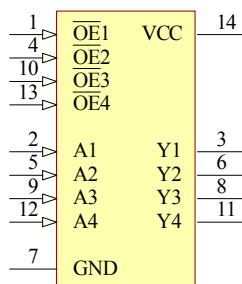
- isto ponoviti i za *part 3*:

Napomena: skrivene pinove napajanja dovoljno je nacrtati samo na jednom *partu*. Međutim, ako se taj *part* ne postavi eksplicitno na električnu shemu, tada se skriveni pinovi napajanja komponente neće povezati s mrežama napajanja (u pravilu, svi *partovi* komponente trebali bi biti vidljivi na električnoj shemi).

Ukoliko se pinovima 7 (GND) i 14 (VCC) na *partu* 1 postavi ručno svojstvo **PART=0** u dijalogu svojstava pina, tada će ti pinovi uvijek postojati na električnoj shemi, bez obzira da li je na nju postavljen onaj *part* u kojem su ti pinovi i stvarno definirani. “*Part*” svojstvo pina postoji upravo iz tog razloga.

31. (**) Crtanje komponente 74125 (*single part* integrirani sklop s većim brojem pinova)

Postupak crtanja komponente 74125 je sljedeći:

- dodati novu komponentu u *SchLib* biblioteku (putem opcije *Tools » New Component*),
- promijeniti ime komponente (korištenjem opcije *Tools » Rename component*) u 74125,
- postaviti pravokutnik (koji simbolizira da se radi o integriranom sklopu) u ishodište radnog prostora (na sredini “virtualnog” papira),
- nacrtati izvode komponente prema slici,
- za sve izvode uključiti prikaz *Display name* i *Designator* polja; na ispravno postavljenom pinu *Display name* mora se naći unutar pravokutnika (opis funkcije pina), a *Designator* izvan njega (redni broj izvoda na kućištu komponente),
- za pinove u negativnoj logici znak negacije iznad slova u *Display name* dobiva se postavljanjem znaka “\” ispred svakog slova, npr: “\O\E\1”
- pinove napajanja preporučljivo je sakriti, kako je opisano kod komponente 7427 (ovdje nije potrebno koristiti mogućnost definiranja svojstva pina *part=0*, jer se ne radi o *multipart* komponenti)

32. (**) Nacrtati električnu shemu sa slike 2 korištenjem hijerarhijskog pristupa

Hijerarhijski pristup crtanju električne sheme omogućuje podjelu složenog dizajna u više jednostavnijih cjelina. Ishodište hijerarhije predstavlja *top* shema, na koju se postavljaju *Sheet Symbol* objekti, koji definiraju uključenost podređenih shema u hijerarhijsko stablo (potrebno je definirati simbolički naziv *Sheet Symbola* i ime datoteke na koji pokazuje (*.SchDoc)). Na *Sheet Symbol* objekte postavljaju se *Sheet Entry* objekti, koji određuju način razmjene signala između sheme višeg stupnja hijerarhije (*parent*) sa shemom nižeg stupnja (*child*) (vidi slike).

U prikazanom primjeru postupak izrade hijerarhijskog dizajna je sljedeći:

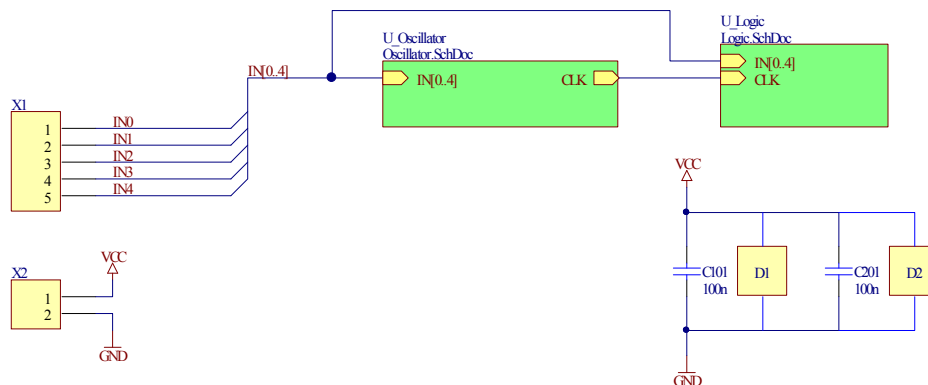
- otvoriti i pohraniti novi prazni PCB projekt (npr. *Lab1_H.PrjPcb*),
- dodati tri nove prazne električne sheme korištenjem opcije *Add New to Project*; pohraniti novododane sheme na disk (kao npr. *Top.SchDoc*, *Oscillator.SchDoc* i *Logic.SchDoc*),
- sa električne sheme iz prethodno završenog projekta *Lab1.PrjPcb* korištenjem *Copy-Paste* opcije kopirati dijelove dizajna na sve tri novokreirane sheme (prema slikama u nastavku),
- shemu *Oscillator.SchDoc* potrebno je doraditi na sljedeći način:
 - o dodati *Port* objekt IN[0..4], povezati ga s *Bus* objektom, na *Bus* dodati *net label* IN[0..4]; net labela "IN[0..4]" znači da je na *Bus* spojeno pet mreža (IN0, IN1, ... , IN4 – logički *bus*); mreže IN0, IN1, ... , IN4 s *Top.SchDoc* će se proslijediti na *Oscillator.SchDoc* preko *Sheet Entry* i *Port* objekata (*Sheet Entry* nalazi se na *Sheet Symbolu* na *Top.SchDoc*, a odgovarajući *port* na *Oscillator.SchDoc*),
 - o ako se prosljeđuje samo jedan signal, tada svaki *Sheet Entry* odgovara jednoj žici (*wire*) (npr. CLK na slici);
napomena: žice na *top* i *child* shemama potrebno je eksplicitno imenovati korištenjem *net labela* (istog imena), tj. nije ih dovoljno samo spojiti na portove, jer portovi ne mogu imenovati mrežu (bitno je jedino da se *portovi* i *sheet entryji* jednako zovu; eksplicitno imenovanje mreže uvijek obavlja korištenjem net labela!),
 - o kada se želi proslijediti istovremeno više žica kroz jedan *Sheet Symbol*, mogu se koristiti tzv. *logički busevi* (vidi detaljnija objašnjenja u dokumentu *AR0123 Connectivity and Multi-Sheet Design.pdf*);

napomene: logički bus može se imenovati putem *net label* na ranije opisani način samo ako se strogo poštuje sintaksa *<prefix><neprekinuta_numeracija>*; ukoliko *net label* pridjeljene nekom *busu* nemaju takvu nomenklaturu, tada se *bus* ne može spojiti na *Sheet Entry* kao cjelina (tj. kao logički bus), već je za svaku mrežu (žicu) iz *busa* potrebno definirati poseban *Sheet Entry* (pojedinačno)!

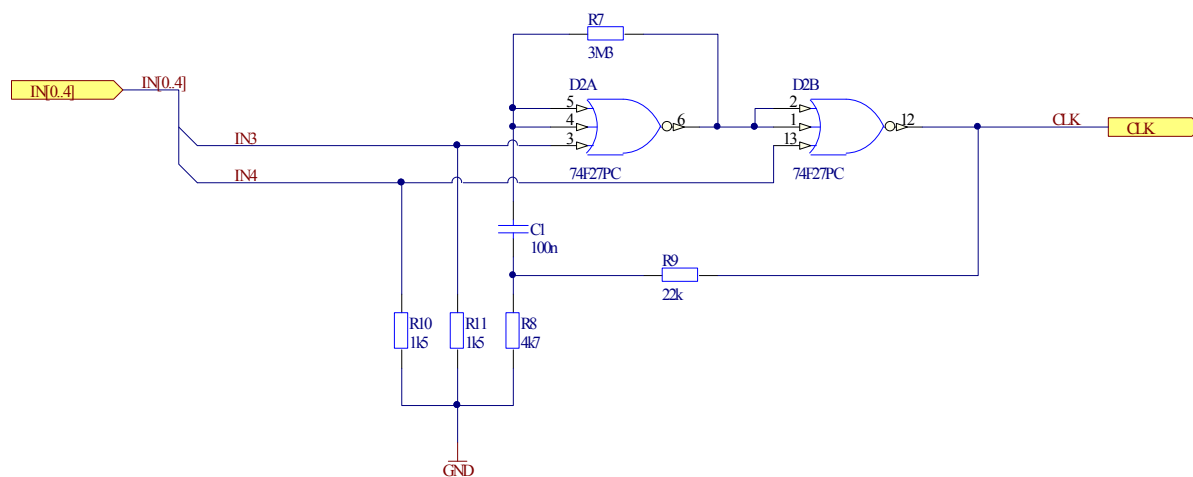
- definirati *Port* objekt IN[0..4] kao ulazni,
- postaviti *Port* objekt CLK i definirati ga kao izlazni,
- napraviti isti postupak za shemu *Logic.SchDoc*:
 - postaviti *Port* objekt IN[0..4] i definirati ga kao ulazni,
 - postaviti *Port* objekt CLK i definirati ga kao ulazni,
- na *top* električnu shemu (*Top.SchDoc*) dodati dva *Sheet Symbola* (zeleni pravokutnici); dodavanje se može obaviti ručno (uz ručno dodavanje *Sheet Entryja* i upisivanje informacija za povezivanje sa shemama u datotekama), ali je puno bolje i brže koristiti opciju *Design » Create Sheet Symbol from Sheet or HDL*
- pozivom opcije *Compile Project* automatski će se generirati hijerarhijsko stablo,
- na kraju, za vježbu zamijeniti postojeće komponente D1 i D2 korisnički definiranim komponentama 7427 i 74125.

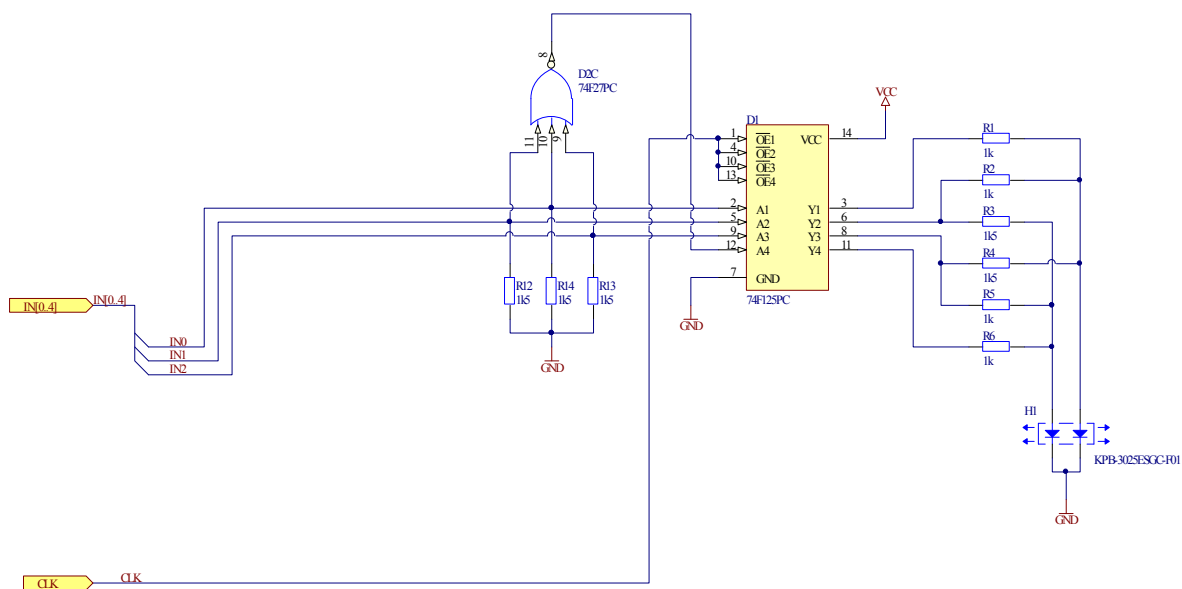
Hijerarhijsko stablo projekta

Top.SchDoc

Oscillator.SchDoc

Logic.SchDoc